

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΙΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΤΟΛΣΤΟΪ

(Έπ' ευκαιρία της 25ης επέτειου από του θανάτου του)

Επὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 25ης ἐπετείου ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου Ρώσου συγγραφεὺς Λέοντος Τολστόϊ, ὁ παναόσιμος τύπος δημοσιεύει πολλὰ ἄγνωστα ἀνεκδότα καὶ ἐπεισόδια ἀπὸ τῆς ζωῆς του.

Ὁ Τολστόϊ, ὡς γνωστόν, ἀπὸ τὸ 1880 ἕως τὰ 1910, δηλαδὴ τὰ τρία ἄντα τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, τὰ πέρασε ἀποτραβηγμένος ἀπὸ τὸν κόσμον, στὸ κτῆμα του στὴ Γλασνάγια - Πολιάνα, μὲ μόνη συντροφιά τὴ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιὰ του.

Ἐκεῖ, σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα συνέγραψε ὄχι μόνον ἀπὸ τὴ Ρωσσία ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, πλήθος ἀνθρώπων, κάθε τάξεως, γιὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ μεγάλο Ρώσο συγγραφέα, καὶ νὰ τὸν γνωρίσῃ ἀπὸ κοντά.

Μεταξὺ ὧν αὐτῶν τῶν ἐπισκεπτῶν, μὰ μέρα πῆγε νὰ τὸν ἰδῇ καὶ ἓνας Ρώσος ἀμαξῆς ἀλκοολικός, πού δὲν περνοῦσε ἡμέρα χωρὶς νὰ γίνῃ στουπὶ στὸ μεθύσι.

—Δὲν μοῦ λέτε, Ἐξοχώτατε, ρώτησε μὲ μὲν ἀντίκρουσε τὸν Τολστόϊ, ἐσεῖς πού εἰσθε τόσο σοφός, δὲν μπορεῖτε παρὰ νὰ ξέρετε ἂν πραγματικὰ ἀνοστήθῃκε ὁ Χριστὸς ἢ ὄχι.

Ὁ Τολστόϊ, μὲ τὸ γελαστό καὶ μειλίχιον ὄψος, μὲ τὸ ὁποῖο δεχόταν ὅλους τοὺς ἐπισκέπτας, τοῦ ἀπάντησε:

—Βεβαίωτα, εἶπε ἀλήθεια. Ὁ Χριστὸς εἶνε Θεὸς καὶ ὡς Θεὸς δὲν μποροῦσε νὰ τὸ θάνῃ..

Τότε ὁ ἀμαξῆς, ἔβγαλε ἀπὸ τὴ τσέπη του μὰ μπουκάλια βότκα, πού εἶχε κρυμμένη, καὶ ἀδειάζοντάς την ὁλόκληρη μπροστὰ στὸν Τολστόϊ, τοῦ εἶπε:

—Αὐτὴ τὴν ἡπια στὴν ὑγείᾳ σας. Τώρα πειὰ ἡσύχασα, ἀπ' αὐτὸ πού μοῦ εἶπατε, γιὰτὶ εἶχα ὀρκιστῇ, πὼς ἂν μοῦ λέγατε πὼς ὁ Χριστὸς δὲν ἀναστήθηκε, νά...κόψω ἀμέσως τὸ πιστό!...

Μεταξὺ τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐπισκεπτῶν τῆς Γλασνάγιας-Πολιάνας, ὑπῆρχαν καὶ πολλοὶ πού εἶχαν τὴ γνώμη πὼς ὁ Τολστόϊ, ἦτανε σὲ θέσι νὰ τοὺς λύσῃ, ὄχι μόνον τίς ἀπορίες πού σχετιζόντουσαν μὲ φιλοσοφικοθρησκευτικὰ ζητήματα, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα ζητήματα τῆς κοινῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Ἔνας ἀπ' αὐτοὺς —πλούσιος γαιοκτῆμων, ἀπὸ τὴ Μόσχα— παρουσιάστηκε ἓνα πρωὶ στὸ κτῆμα τοῦ Τολστόϊ καὶ τὸν ρώτησε:

—Διδάσκαλε, στὰ χέρια σας κρατᾶτε τὴν εὐτυχία μου καὶ τῆς οἰκογενείας μου! Ἄν θέλετε, μπορεῖτε νὰ με σώσετε...

Νὰ σὲ σώσω; Καὶ πῶς; Μὲ ποιὸν τρόπο;

—Νά! Τὸ παιδί μου, πού ἐμπορεύεται στὴ Μόσχα, θέλει σόνει καὶ καλὰ νὰ ποιλήσουμε ὅλα τὰ κτήματά μας καὶ μὲ τὰ λεπὰ ν' ἀγοράσουμε μετοχές τῶν Σιδηροδρόμων τοῦ Κράτους. Ἐχεῖ τὴν γνώμη ὅτι ἔτσι θὰ ἔχουν πολὺ μεγαλύτερα εἰσοδήματα. Ἐσεῖς πού εἰσθε τόσο σοφός, τί λέτε; Ἄν ἀγοράσουμε πλε μετοχές ἢ νὰ διατηρήσουμε τὴν ἀκίνητη περιουσία μας;

Φυσικὰ ὁ Τολστόϊ βόηξε κάποιον πού φάσκει καὶ ἀπερίσκεπτα ν' ἀπαντήσῃ στὴν... παράξενη αὐτὴ ἐρώτησι τοῦ γαιοκτῆμονος.

Λίγα χρόνια πρὸ τοῦ θανάτου του, ἡ δόξα τοῦ Τολστόϊ ἦταν τόσο ὥστε τ' ὄνομά του, ἰδίως στὶς λαϊκὲς μάζες τῆς Ρωσσίας, εἶχε ἀρχίσει νὰ ἐξισώνεται μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων.

Ὁ Τολστόϊ ἦταν προσηνέστατος καὶ περιποιητικώτατος πρὸς ὅλους πού πῆγαν νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν. Ἐννοεῖται, πὼς οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτας, ἀντικρίζοντας τὸν μεγάλο Ρώσο συγγραφέα, δοκίμαζαν μεγάλη ἀπογοήτευσι, γιὰτὶ ἐνῶ περίμεναν νὰ ἰδοῦν μπροστὰ τους κάποιον ἡμίθεον, κάποιον ξεχωριστὸ τύπον, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ εἶχε κανένα κοινὸ γνώρισμα μὲ τοὺς ἄλ-

λους ἀνθρώπους, ἔβλεπαν, μὲ ἐκπλήξι, νὰ τοὺς ὑποδέχεται ἓνας ἀπλὸς, σταυρὸς καὶ αγασταὶ γλῶσσος, πού μὲ τὸ εἰσώγατο τοῦ μιλῶντα οὐδὲν ὀφειλετο σὲ τίποτα καὶ ἀπ' αὐτὸν ἀκόμα τὸν τελευταῖον μουσικόν, ὑπερήρητον.

Στὴς 25 Φεβρουαρίου 1910, ὁ Τολστόϊ, ὕστερα ἀπὸ τὴν δημοσίευσιν μερῶν ἐργῶν του, πού χαρακτηρίστηκαν, ὡς υἱογοντα τὴς θρησκευτικῆς πεποιθήσεως, ἀφωριστικῆς ἀπὸ τὴν ἱερὰ Συννοῦ τῆς Περσουλόμεως, ὡς «ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ».

Σε ὅλες τὶς ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ἐπὶ πολλοὺς μῆνες πρὸ τέλους καὶ λειτουργίας τὴν Κυριακὴν, τὸ ὄνομά του ἀναφερόταν ἀπ' τοὺς παπτάδες μὲ ἀνάθεμα!

Ὁ Τολστόϊ τὴν ἐποχὴ ἐκκλῆνη βρισκόταν, γιὰ ὑποθέσεις του, στὴ Μόσχα. Τὴν ἴδια δὲ ἡμέρα πού ἡ ἐφημερίδες δημοσιεύανε τὴν εἰδησιὶ τοῦ ἀφορισμοῦ του, ὁ συγγραφεὺς ἀνίσταται καὶ ἀνίδεος, περνοῦσε μὰ ἀπ' τίς κεντρικώτερες πλατεῖες τῆς πόλεως, πηγαίνοντας νὰ ἐπισκεφθῇ κάποιον φίλον του.

Στὸ δρόμον, ὅμως, ἓνας ἀπὸ τοὺς διαβάτες πού τὸν ἀνεγνώρισε, σταμάτησε καὶ δείχνοντάς τον στοὺς ἄλλους, φώναξε:

—Νάτος! Νάτος! Αὐτὸς εἶνε ὁ Τολστόϊ ὁ διαβόλος μεταμορφωμένος!

Ἀμέσως ἀληθινὸ πανδαιμόνιον ἐπακολούθησε... Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς διαβάτες πού ἄκουσαν τὴ φωνὴν αὐτὴν, ἄρχισαν νὰ διαμαρτύρωνται καὶ νὰ φωνάζουν, περικυκλώνοντας τὸν συγγραφέα:

—Ὁχι! Ὁχι! Ὁ Τολστόϊ εἶνε ἅγιος! Ζήτω, Ζήτω ὁ Τολστόϊ.

Ἡ ζητωκραυγὴ καὶ ἡ ἐκδηλώσεως τοῦ πλήθους ἦταν τόσο ζωηρὴς, ὥστε χρειάστηκε νὰ ἐπέμβῃ ἡ ἀστυνομία, ἡ ὁποία καὶ ὑπεχρέωσε τὸν Τολστόϊ νὰ μπῇ σ' ἓνα ἀμάξι, γιὰ νὰ προληφθοῦν μεγαλύτερα ἐπεισόδια.

Τὴν ἐπομένη τὸ πρωὶ, ἐνῶ ἡ ἐφημερίδες ἐσχολίαζαν τίς ἀσθάρμητες ἐκείνες ἐκδηλώσεις τοῦ λαοῦ, ὁ Τολστόϊ ἔλεγε σ' ἓνα φίλον του:

—Ἐδῶ στὴ Ρωσσία συμβαίνουν πολὶ παράξενα πράγματα! Οἱ Ρῶσοι τιμῶν καὶ ζητωκραυγάζουν τὸ ἄνθρωπον πού ἀφωρίστηκε καὶ πού κυρήχτηκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ὡς «ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ»!

Ὁ Τολστόϊ, πλὴν τῆς μεγάλης φήμης του, εἶχε ἀποκτήσει πολὺ μεγάλη δύναμι στὸ λαόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖο λατρευόταν κυριολεκτικῶς.

Χαρακτηριστικὸ τῆς μεγάλης ἐπιρροῆς πού εἶχε ὁ μέγας Ρώσος συγγραφεὺς στὸ λαὸ τῆς πατρίδος του, ἦταν τὸ ἄρθρον πού δημοσιεύτηκε λίγα χρόνια πρὸ τοῦ θανάτου του, στὰ «Ἐπισήμα Νέα» σὲ μὰ ἀπὸ τίς μεγαλύτερες ἐφημερίδες τῆς Μόσχας καὶ πού τελείωνε ἔτσι:

«Στὴ Ρωσσία ἔχουμε δύο Τσάρους τὸν Νικόλαο Ι' καὶ τὸν Λέοντα Τολστόϊ. Ἐρωτᾶται τώρα ποῖος εἶνε πρὸ ἰσχυρὸς ἀπὸ τοὺς δύο; Ὁ Νικόλαος ἀσφαλῶς δὲν μπορεῖ μὲ τίποτα νὰ κλονίσῃ τὴ δύναμιν τοῦ Τολστόϊ, ἐνῶ ἀντιθέτως ὁ Τολστόϊ χωρὶς ἀμφιβολία, εἶνε φανερό πὼς μπορεῖ νὰ κλονίσῃ ἀρκετὰ μὲ τὰ ἔργα του τὸν Νικόλαον καὶ τὴ δυναστεία του»

Λίγα χρόνια πρὸ τοῦ θανάτου του, ὁ Τολστόϊ ντυνότανε τόσο φτωχικὰ, τόσο παρημελημένον, ὥστε πολλὲς φορὲς ἔδινον ἀφορμὴν σὲ πολλὲς παρεξηγήσεις.

Ἐνα βράδυ, σ' ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα θέατρα τῆς Πετροπόλεως, ἐπαίζονταν κάποιον ἔργον τοῦ Τολστόϊ. Ἡ παράστασις ἦταν ἐπίσημη, ἐπρόκειτο δὲ νὰ παρασταθῇ καὶ ὁ Τσάρος.

Λίγο πρὶν ἀνοίξῃ ἡ αὐλαία, ὁ θυρωρὸς τοῦ θεάτρου παρουσιάστηκε στὸ Διευθυντὴ καὶ τοῦ εἶπε:

—Κάτω στὴ πόρτα εἶνε ἓνας γέρος χωρικός πού κάνει φασαρία, φωνάζει, διαμαρτύρεται γιὰτὶ δὲν τοῦ ἐπιτρέπουμε νὰ μπῇ μέσα. Ἐ- (Συνέχεια στὴν 47ην σελίδα)

Ὁ Λέων Τολστόϊ

ΤΟ «ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ»

(Συνέχεια έκ της σελίδος 31)

πάντοτε. Δεν χρειαζότανε μεγάλος κόπος για να αντιληφθῇ κα-
νείς τὴν ἡλιθιότητά του. Χαχάνιζε σὲ κάθε λέξι, καὶ ἔλεγε κάθε
λίγο κάτι ἄνοστα ἀστεία.

Σὲ μιὰ ἀνοησία του, μεγαλύτερη ἀπ' τὶς ἄλλες, ὁ Νταρνὲ κύ-
ταξε πρὸς τὸ μέρος τῆς κ. 'Αρανσὺ, σὰν νᾶθελε νὰ τὴν ἐπικα-
λεσθῇ ὡς μάρτυρα τῆς ἡλιθιότητος τοῦ ἐπισκέπτου του. Ἡ κ. 'Α-
ρανσὺ ὅμως δὲν ἐπρόσεξε διόλου τὰ μᾶτια τοῦ ζωγράφου. Ἦ-
ταν ἀπορροφημένη, καταμαγευμένη ἀπὸ τὴν ὁμορφιά αὐτοῦ τοῦ
νέου καὶ τὸν ἐκύτταζε κατάματα, μὲ φανερό θαυμασμό.

Κ' εἶχε μιὰ τέτοια ἀλλόκοτη ἔκφρασι, καθὼς τὸν ἐκύτταζε,
ὥστε ὁ ζωγράφος εἶχε μείνει κατάπληκτος. Ἀλλὰ δὲν ἄργησε
νὰ καταλάβῃ τὴν τραγικὴ ἀλήθεια, πού τὸν ἐσκότωνε...

Ἐμάντευσε ἀμέσως τὴ μυστηριώδη συνεννόησι τῶν δυὸ αὐ-
τῶν πλασμάτων καὶ τὴν ἀμοιβαία ἔλξι τῆς ἀθάνατης νεότητος...

Ἦταν πραγματικὰ ἡλίθιος ὁ Μαρσέλ Πορτό, ἀλλὰ πρὸ παν-
τὸς ἦταν νέος καὶ ὠραίος κι' αὐτὴ ἡ διπλὴ γοητεία του, εἶχε
κινήσει ζωηρότατα τὴν προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς κ. 'Αραν-
σὺ. Ἐνῶ αὐτὸς, ὁ Νταρνὲ κι' ὅταν ἀκόμα κατανικοῦσε τὴν ἀν-
τίστασι τῆς καὶ τὴν κοκετταρία τῆς καὶ τὴν ἔκανε νὰ πιστεῦ-
σὲν ἐρωτά του, ποτὲ ἐν τούτοις δὲν εἶχε διακρίνει αὐτὸ τὸ θλέμ-
μα τῆς συγκινήσεως καὶ τοῦ πόθου, πού ἔβλεπε τώρα ὀλοφά-
νερν στὰ μᾶτια τῆς...

Κι' ἔξαφνα ὁ φτωχὸς Νταρνὲ συναισθάνθηκε τὴν ἡλικία του
καὶ τὴν τραγικὴ του πτώσι... Μέσα του τώρα ἔνοιωθε ἓνα συ-
ναίσθημα ὀργῆς καὶ θλίψεως... Γι' αὐτὸ λοιπὸν ὁ Νταρνὲ οὐδέ-
ποτε κατῴρθωσε ν' ἀποτελειώσῃ ἐκεῖνο τὸ πορτραῖτο τῆς κ. 'Α-
ρανσὺ, γι' αὐτὸ ἐκεῖνο ἦταν τὸ τελευταῖο γυναικεῖο πορτραῖτο
πού προσπάθησε νὰ ζωγραφίσῃ...

Δυὸ-τρὶς μέρες ἀργότερα ἡ κ. 'Αρανσὺ δὲν ξαναπῆγε πειὰ
στὸ ἀτελιὲ τοῦ ζωγράφου...

Ὁ Νταρνὲ ὅμως ἐφύλαξε τὴν εἰκόνα τῆς καὶ ἐνῶ μοῦ τὴν ἔ-
δειχνε, τὰ μᾶτια του εἶχαν γεμίσει δάκρυα...

Καὶ ὁ δοῦξ ντὲ Λερὲν, τελειώνοντας τὴν ἱστορία τοῦ φίλου
του, ἀνάμεσα ἀπ' τὸν καπνὸ τοῦ τσιγάρου του, ἐκύτταζε στὸν
τοιχὸ μελαγχολικὰ τὸν Λερὲν πού στὸ βάθος τοῦ κάδρου του,
φαίνονταν ὅτι ἀψηφοῦσε εἰρωνικά, τὰ χτυπήματα τοῦ χρόνου...

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΙΑΝΝΗΣ ΤΗΣ ΘΘΟΝΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 27)

ἦσε στὸν θίασό του κι' ὅταν μιὰ ἡμέρα μ' ἄκουσε νὰ τραγουδῶ,
ἐνθουσιάσθηκε καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ πρῶτο «νούμερό» μου.

Ἐπὶ τέλους! Εἶχα καταφέρει κάτι στὴ ζωὴ μου!... Κι' ἔτσι,
ἐπὶ πέντε χρόνια γύριζα ἀπὸ ἓνα ἐπαρχιακὸ μιουζικ - χῶλλ στὸ
ἄλλο, ὥσπου ἦρθε ὁ πόλεμος καὶ στάλθηκα στὸ μέτωπο. Ἐκεῖ,
ἔγινε πειὰ ἄνδρας καὶ σοβαρεύθηκα. Κι' ὅταν, μετὰ τὴν ἀνα-
κωχή, ξαναγύρισα στὸ Παρίσι παράτησα τὴν ἐπιθεώρησι καὶ
τὴν κωμωδία γιὰ τὸ δρᾶμα! Μάλιστα, ὁ πόλεμος, τὸ χαράκω-
μα, ἡ τραγικὴ ζωὴ ἐκεῖ κάτω, μὲ μεταμόρφωσαν σὲ δραματικὸ
ἥθοιο. Κι' αὐτὸς ἦταν ὁ ἀληθινὸς δρόμος μου.

Μιὰ ἡμέρα παρουσιάσθηκε στὸ καμαρίνι μου ὁ μεγάλος ἡθο-
ποιὸς καὶ σκηνοθέτης Φ. Ζεμιέ καὶ μοῦ ἐπρότεινε νὰ μὲ προσ-
λάβῃ στὸν θίασό του, στὸ «Ὀντεόν». Ἐκεῖ ἐσημείωσα τὸν πρῶ-
το θρίαμβό μου στὸ «Ἐγκλημα καὶ Τιμωρία». Ἐπαιξα τὸν ρό-
λο τοῦ Ρασκολήκωφ μ' ἓναν πρωτότυπο τρόπο πού ἐνθουσίασε
ὅλους τοὺς θεατρικοὺς κριτικούς.

Εἶχα γίνεи πειὰ γνωστὸς στὸ Παρίσι. Ὅλοι οἱ θιασάρχαι μὲ
ἤθελαν στὸ θέατρό τους. Κι' ὅχι μόνο αὐτοί, ἀλλὰ κι' οἱ σκη-
νοθέται τοῦ κινηματογράφου.

Ὁ κινηματογράφος! Τί ὄνειρο πού ἦταν γιὰ μένα.. Μοῦ ἄ-
ρεσε περισσότερο ἀπὸ τὸ θέατρο. Κι' ὡστόσο, δὲν ξέρω γιατί,
εἶχα τὴν ἐντύπωσι πὼς δὲν ἔκανα γιὰ τὴν ὀθόνη. Μὴ ξεχνᾶτε
πὼς εἶμαι ἓνας... γίγας. Ἔχω ὕψος 1.83 καὶ ζυγίζω σωστὰ 93
κιλά.

Μιὰ ἡμέρα, ὅμως πού μοῦ ἐπρότειναν νὰ ὑποδυθῶ τὸν ρόλο
τοῦ Γιάννη Ἀγιάννη στοὺς «Ἀθλίους», τόση ἦταν ἡ χαρὰ μου,
ὥστε πίστεψα ὅτι ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ εἶχε γράψῃ αὐτὸ τὸ ἀθά-
νατο μυθιστόρημα, ἐπειδὴ εἶχε προβλέψῃ, ὅτι μιὰ ἡμέρα θὰ ἐν-
σάρκωνα ἐγὼ τὸν ἀξέχαστο ἥρωά του.

Ἡ ἐπιτυχία μου λοιπὸν στοὺς «Ἀθλίους» εἶνε γνωστή. Ὁ ρό-
λος τοῦ Γιάννη Ἀγιάννη μ' ἔκανε τόσο δημοφιλὴ στὴ Γαλλία,
ὥστε δὲν εἶνε οὔτε ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας! Ἀκόμη καὶ
τὰ μικρὰ παιδιὰ μ' ἀναγνωρίζουν ἀμέσως καὶ λένε τ' ὄνομά
μου. "Α! Ἡ δόξα! Εἶνε ὁμορφο νὰ εἶνε κανεὶς γνωστὸς σ' ὅλον
τὸν κόσμον. Μά, ὅπως εἶδατε, γιὰ νὰ φτάσω στὴ σημερινὴ θέσι
μου, πέρασα πολλές συμφορὲς καὶ ὑπερνίκησα ἀναρίθμητα ἐμ-
πόδια. Κι' ἔτσι σήμερα ἔχω μιὰ ὁμορφὴ θίλλα, σπάνια τριαν-
τάφυλλα, νόστιμες κερασιὲς κι' ὅποτε ἔχω διακοπές, μπορῶ νὰ
χαρῶ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ μεγάλες ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς μου: τὸ
ψάρεμα!..

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΜΠΡΙΩ

Η... «ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ»

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 26)

γῆρες μόνο λιγάκι νὰ τ' ἀποφασίσῃς... στὸ τέλος ὅμως τὰ κα-
τάφερες μιὰ χαρά... Τώρα νὰ ἰδῇς, θὰ σ' ἀφήσουν πειὰ ἡσυχία!...

Σίγουρος ὅτι δὲν θὰ τὸν παρατηροῦσαν πειὰ οἱ ἄλλοι, ὁ Ζάν
Ρουντί, ταραγμένος ἀπὸ τόσα νέα πράγματα πού εἶδε καὶ συγ-
κινημένος ὡς τὰ θάθη τῆς ψυχῆς του, αἰσθάνθηκε μιὰ ἀκατανί-
κτη ἀνάγκη νὰ κλάψῃ. Ὁ Μπουτάρ τὸ κατάλαβε καὶ τὸν πα-
ραμόνεψε, ἀνῆσυχος, φοβούμενος, παρ' ὅλη τὴν γενναιότητα πού
εἶχε δείξει μὴπως λιγοψυχῇ τώρα... Βλέποντας ὅτι ὁ Ρουντί
ἦταν ἐτοιμὸς νὰ ξεσπάσῃ σὲ λυγμούς, σήκωσε τὸ δάχτυλό του
στὸν ἀέρα καὶ τοῦ εἶπε ἐπιτακτικά:

— Τὰ κλάματα ἀπαγορεύονται. "Α!... θέβαια... ἀπαγορεύον-
ται περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο... «Δεσποινίς»!...

Τὸ παρατσούκλι αὐτὸ ὁ Μπουτάρ τὸ εἶπε, τὴ φορὰ αὐτῇ, μὲ
ἓνα τόνο ἐλαφροῦ πειράγματος, πού κάνει ἀδελφὸς σὲ μικρότε-
ρο ἀδελφό. Καὶ ὁ Ρουντί κατάλαβε ἔξαφνα ὅτι τὰ κλάματα πού
τόσο ἀφθονα τὰ ἔχυνε στὸ σπίτι του, κοντὰ στὴ μητέρα του, θὰ
ἦσαν σ' ἐκείνῃ ἐκεῖ τὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου, κάτι τὸ ἀνάνδρο καὶ
τὸ ἐξευτελιστικό. Ἀναπτύσσοντας λοιπὸν ὅλη τὴν ἐνεργητικὴ
τητὰ του, κατᾶπτε τὰ κλάματα του καὶ δὲν ἔχυνε παρὰ μόνον
δυὸ διακριτικὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔτρεξαν στὰ μάγουλά του,
οὔτε καν στὶς θλεφαρίδες του, ἀλλὰ ξαναθυβίστηκαν κρυφὰ στὰ
μᾶτια του...

Καὶ ὁ Μπουτάρ, πού ἐξακολουθοῦσε νὰ τὸν κυττάζῃ συθα-
ρά, τὸν ἐπεδοκίμασε μὲ ὕψος εὐχαριστημένο καὶ ἐμπειρο:

— Μπράβο!... Πολὺ καλά... Δὲν φαίνεται καθόλου... Πονεῖ
κανεὶς, περισσότερο ἔτσι, ὅταν κλαίῃ ἀπὸ μέσα του, ἀλλὰ ἔτσι
μόνο ἔχουν τὸ δικαίωμα οἱ ἄντρες νὰ κλαίνε!... Δὲν ἔχω δίκηο
Ρουντί;

Καὶ ὁ Ρουντί, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἔμαθε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ
φαίνεται σὰν ἄντρας!...

ΚΑΡΟΛΟΣ ΦΟΛΕΥ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΤΟΛΣΤΟΙ

(Συνέχεια ἐκ τῆς Σελίδος 53)

χει ἐξωτερικὸ πολὺ ἄθλιο καὶ ἀπὸ τὶς φωνές του φαίνεται ὅτι εἶνε με-
θυμένος. Ἐπιμένει ὅτι ἐσεῖς τὸν γνωρίζετε προσωπικῶς. Ἐλάτε νὰ
τὸν ἰδῇτε, διότι δὲν ἐννοᾷ νὰ φύγῃ ἀπ' τὴν πόρτα...

Ὁ Διευθυντὴς κατέβηκε γρήγορα τὴ σκάλα, καὶ μόλις ἐφθασε στὴν
εἴσοδο τοῦ θεάτρου, ἀνεγνώρισε τὸν Τολστόϊ, ὁ ὁποῖος φοροῦσε μιὰ
χωριάτικη μπλούζα, καπέλλο μουζίκου καὶ παπούτσια ἀπ' ἐκεῖνα πού φο-
ροῦσαν οἱ πιὸ φτωχοὶ χωρικοὶ τῆς Ρωσσίας!

Ὁ Τολστόϊ πέθανε τὸ βράδυ τῆς 20ῆς Νοεμβρίου τοῦ 1910.

Τρεῖς ἡμέρες ὕστερα ἀπ' τὸ θάνατό του, ὁ Τσάρος Νικόλαος II ἔ-
γραφε στὴν Αὐτοκράτειρα μητέρα του:

«Ὁ Τολστόϊ πέθανε δὲν ὑπάρχει πειὰ. Ὁλη ἡ Ρωσσία μιλάει ἀκό-
μα γι' αὐτὸν καὶ ὁ τύπος εἶνε γεμάτος ἀπὸ ἀνέκδοτα τῆς ζωῆς του. Εὐ-
τυχῶς ὁ θάνατός του ὑπῆρξε ξαφνικὸς ὁ δὲ ἐνταφιασμὸς του γρή-
γορος. Αὐτὸ ἐπρόλαβε πολλὰ ἐπεισόδια στὶς λαϊκὰς τάξεις. Τὴν κηδεῖα
του ἀκολούθησαν πολλοὶ ὀλίγοι ὁπαδοὶ του, ὅσοι προσέλαβαν καὶ ἐφθασαν
ἐγκαιρῶς στὴ Γλασνάγια Πολιάνα».

Παραλλήλως μὲ τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ τοῦ Τσάρου, ὅλος ὁ τύπος τῆς
Πετροπόλεως, ἔγραφε τὴν ἴδια ἡμέρα:

«Ὁ θάνατος τοῦ Τολστόϊ βύθισε σὲ πένθος ὅλη τὴ Ρωσσία.
Ὅλοι μας δακρυσμένοι, σιμύουμε σήμερα ἐπάνω στὸ νοπὸ τάφο
τοῦ μεγάλου, τοῦ ἀγαπητοῦ μας νεκροῦ καὶ προσευχόμεθα γιὰ τὴν ἀ-
νάπαυσι τῆς ὑπέροχης ψυχῆς του.

Ἡ ἀγωνία καὶ τὸ βαρὺ πένθος γιὰ μιὰ τέτοια ἀπώλεια, εἶνε ζωγρα-
φισμένα στὰ πρόσωπα ὅλων τῶν Ρώσων.

Ἡ μνήμη του θὰ μείνῃ στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων».

ΤΟ ΣΦΑΛΜΑ ΤΗΣ ΟΝΤΡΕΤ

(Συνέχεια ἐκ τῆς Σελίδος 14)

γιο. Ὅταν εἶδα αὐτὴ τὴν καμαρούλα, τὶς ροῖς αὐτὲς κουρτίνες καὶ τὸ
ἄσπρο κρεββατάκι τῆς κόρης μας, ἀμέσως θυμῆθηκα τὰ περασμένα.
Κι' ἐνθὺς, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, ἄρχισα νὰ σιγοτραγουδῶ τὸ παλιὸ μου
τραγοῦδι... «Μὴ μὲ ξεχνᾶς...» Θυμᾶσαι...

Ἀνάσαινε θαθεῖά. Ἡ συγκίνησι τὸν ἔπνιγε, τοῦ ἔκοβε τὴ φωνή.
Μὲ μεγάλη προσπάθεια, σχεδὸν μὲ βία, συνέχισε πὺ σιγανὰ:

— Ἄν ἔβλεπα τὴν Ὀντρέτ ὀρθή, μπροστά μου, ἴσως νὰ τὴν χτυ-
ποῦσα. Ἔτσι ὅμως καθὼς τὴν εἶδα ξαπλωμένη, δὲν εἶχα πειὰ αὐτὸ
τὸ θάρρος, ἀφοῦ ἄλλωστε κι' ἐκεῖνη μόλις μ' ἀντίκρισε μοῦ ψιθύρισε
τόσο γλυκά:

— Ὁ! μπαμπά μου... καλέ μου μπαμπά... τραγοῦδισέ μου λοιπὸν
λιγάκι... Νανούρισέ με... Νᾶξερες πόσο καλὸ θὰ μοῦ κἀνῃς!...

Ὅταν ἄκουσα τὰ λόγια αὐτά, ἄθελα τὰ χεῖλη μου ἄρχισαν νὰ σι-
γοτραγουδοῦν τὸ παλιὸ ἐκεῖνο, τὸ ἀγαπημένο μου τραγοῦδι... καὶ τὴ
νανούρισα, τὴν νανούρισα γλυκά...πολὺ γλυκά...

Καὶ τώρα σιωπῇ... ταμουδιά... Ἄς φύγουμε ἀμέσως σιγά, προ-
σεχτικὰ...γιατὶ μοῦ φαίνεται πὼς ἡ κορούλα μας κοιμάται...